Bilaga 3 till länsstyrelsens beslut 1993-09-20
dnr. 231-3338-93
Obj.nr. 10 02 062

SKÖTSELPLAN

för

naturreservatet LISTERSHUVUD

i Sölvesborgs kommun

Upprättad inom
länsstyrelsen med
ledning av befintligt
inventeringsmaterial
och kompletterande
fältinventeringar.
Planförfattare:
Ulf Lundgren.

INNEHÅLL

I ALLMÄN BESKRIVNING
1 Administrativa uppgifter
2 Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden
2.1 Naturförhållanden
2.2 Kulturhistoriska förhållanden
2.3 Markanvändning
2.4 Källuppgifter

II Plandel
4 Skötsel av mark och vatten
4.1 Allmän målsättning med skötselåtgärder
Måldiskussion
4.2 Generella riktlinjer
4.2.1 Områden med fri utveckling
4.2.2 Lövskogsskötsel
4.2.3 Barrskogsskötsel
4.2.4 Skötsel av betesmark
4.2.5 Faunavård och jakt
4.3 Detaljbeskrivningar och åtgärder
5 Anordningar för friluftsliv
5.1 Mål för friluftslivsanordningar
5.2 Riktlinjer och åtgärder
5.2.1 Tillgänglighet
5.2.2 Stigar
5.2.3 Eldplatser
5.2.4 Information
6 Renhållning
7 Tillsyn
8 Dokumentation av utförda åtgärder
9 Finansiering av naturvårdsförvaltningen
9.1 Ekonomisk plan
9.2 Finansiering

Bilagor
1 Skötselplanekarta
2 Karta över friluftsanordningar
3 Översiktlig vegetationskarta
4 Ekonomiska kartan 1915
5 Ekonomisk plan

II PLANDEL

4 SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

4.1 Allmän målsättning med skötseln

Målet för skötseln av naturreservatet skall vara att bevara områdets naturvetenskapliga värden, främst de geologiska, botaniska och zoologiska. Vidare skall reservatets kulturhistoriska värden värnas. Området skall göras tillgängligt för friluftsliv på sådant sätt att de naturvetenskapliga och kulturhistoriska värdena inte skadas.

Måldiskussion

Sannolikt har skogen vid bergens sluttningar varit ganska lite påverkad av skogsbruk. Det kan förväntas att det i anslutning till dessa skogar har kunnat fortleva flera arter knutna till urskogsartade ädellövskogar. Av biologiska och ekologiska skäl och för att främja den biologiska mångfalden bör därför en stor del av skogen lämnas till fri utveckling. Härigenom gynnas också bl a vedinsekter och vedsvampar, som är knutna till äldre ädellövskog.

Avenbokens utbredning är i Sverige begränsad till de sydligaste landskapen, främst Skåne, Blekinge och Öland. Avenbokskogen på Listershuvud är ett de största sammanhängande bestånden i landet. Skogen har till stor del uppkommit på tidigare betesmark. Avenboken, som är ett trädslag som tidigt koloniserar ett område som lämnats att växa igen, har därför här kunnat bilda ett stort sammanhängande bestånd. Bok förekommer främst på de områden som även tidigare varit skogbevuxna, och som sannolikt har en lång skoglig kontinuitet. Det är av stort vetenskapligt intresse att se hur utvecklingen fortskrider när förloppet får ske ostört av människan.

Öppna marker och områden som i sen tid varit betesmarker hyser ofta växt- och djurarter som är beroende av att ljus når markytan och att marken hävdas genom bete eller slåtter. Det är också ofta av landskapsbildsskäl angeläget att dessa marker hålles öppna, i synnerhet i anslutning till utsiktsplatser och stigar. Dessa marker skall därför även fortsättningsvis betas, eller restaureras till betesmarker, förutsatt att betsdjur finns att tillgå.

4.2 Generella riktlinjer

Av naturreservatets ädellövskog på totalt ca 350 ha skall så stor del som möjligt lämnas till fri utveckling. Viss del av den bokdominerade skogen får efter tillstånd av länsstyrelsen skötas genom försiktig gallring för att tillgodose behovet av vedbrand e dyl. Klapperstensfält, hällmarker och kärr är att betrakta som skogliga impediment och skall, med undantag för smärre åtgärder för friluftslivets behov eller av pedagogiska skäl, undantas från skötsel. Vissa naturskogsartade lövskogsområden som ingår i befintliga eller planerade betesfållor skall lämnas utan skogliga åtgärder eller andra betesfrämjande röjningar. Igenvuxna betesmarker skall till stor del restaureras förutsatt att tillgången på betesdjur kan garanteras.

4.2.1 Områden med fri utveckling

Ett lövskogsområde med avenbokskog och blandskog med bok och avenbok (skötselområde 1) skall lämnas till fri utveckling. Avsikten är dels att gynna det rika växt- och djurliv som är beroende av orörd skog, dels att ge möjligheter till studier av den naturliga successionen i avenbokbeståndet och konkurrensen mellan avenbok och bok.

4.2.2 Lövskogsskötsel

Inom vissa delar av bokskogen får lättare gallringar för uttag av ved till husbehov m.m. utföras efter tillstånd av länsstyrelsen. Huggning får dock inte ske om markskador kan uppkomma vid huggningen eller i samband med uttransport av virke. I vissa fall kan det vara nödvändigt att använda häst eller vinsch för att uttag skall tillåtas. Lövskog som ägs av staten, och som inte ligger inom betesmark, skall lämnas till fri utveckling.

4.2.3 Barrskogsskötsel

Planterade gran- och tallbestånd, totalt ca 6 ha, skall på sikt ersättas med lövskog. Avverkning kan dock anstå tills träden uppnått den ålder då de är ekonomiskt lämpligast att hugga. Gallring skall ske så att lövuppslag gynnas. Befintligt löv skall sparas och tillåtas ingå i det nya beståndet. *Före år 2010 skall all barrskog vara avvecklad.*

4.2.4 Skötsel av betesmark

De betesmarker som använts fram till för ca 2-3 årtionden sedan bör restaureras och betas. I största möjliga utsträckning skall befintliga hägnader av stenmurar användas. Där dessa inte kan fylla sin uppgift får dock nya stängsel, inkl fårstängsel, sättas upp.

4.2.5 Faunavård och jakt

Utplacering av mineralstenar eller foderhäckar för rådjur får ske. Eventuellt kan odling av viltåker göras på område som tidigare varit öppen åker eller betesmark.

Viltstammarnas utveckling bör följas av Listerlandets jaktvårdsområde. Det är särskilt angeläget att följa rådjursstammens utveckling. Statistik över antalet fällda klövdjur bör årligen rapporteras till länsstyrelsen. Eventuell skadegörelse av rådjur på intilliggande fastigheter skall beaktas vid jaktutövningen.

Jakten regleras dock inte av föreskrifterna för reservatet.

4.3 Detaljbeskrivningar och åtgärder

Naturreservatet har indelats i skötselområden. För vart och ett av dessa ges nedan en beskrivning samt mål för skötseln och åtgärderna för att nå detta mål. Skötselområdena har grupperats efter olika skötseltyper, nämligen

1. Orörd naturskog,
2. Övrig lövskog,
3. Hällmark,
4. Klapperstensfält,
5. Befintliga betesmarker,

6. Betesmarker som skall restaureras,
7. Övriga igenväxande betesmarker,
8. Kärr,
9. Barrskog,
10. Vattenområden.

Numreringen inom respektive skötseltyp har ordnats från norr mot söder.

1. Orörd naturskog

Skötselområde 1
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30, 20:3, 3:36, 21:6, 7:2, 7:6, 14:3, 14:2, 22:5, 22:4, 22:2A, 10:4, 6:3, 6:23, 8:2, 8:3, 8:23, 2:5, 1:4, 1:37, 1:38, 1:2, 5:2, 5:3, 18:18, 16:20, 16:2, 57:1, 12:22 samt Knutstorp 1:12.
Beskrivning: Avenbokskog och blandskog med bok och avenbok. Boken dominerar vanligen på de högre nivåerna. Lokalt förekommer ask, ek, asp, klibbal, björk och hassel. Litorinavallen löper parallellt med stranden på ca 8-meters-nivån. Öster om Listershuvud finns branta sluttningar. Terrängen är här storblockig. Floran är lokalt rik, främst i anslutning till de friska områdena vid litorinavallen, med bl a myskmadra, blåsippa, sankt Pers nycklar och vätteros. Murgröna växer på flera trädstammar och på marken. Området hyser naturskogskvalitéer.
Mål: Orörd skog. Området skall få utvecklas fritt. (Se målsättningsdiskussion sid 6.) Torrängar och tidigare betade gläntor skall, om förutsättningarna för bevarande av floravärden talar för detta, hållas öppna.
Åtgärd: Inga, utom röjning vid stigar och torrängsgläntor.

2. Övrig lövskog

För följande skötselområden gäller som generell åtgärd att lättare skogliga åtgärder, t ex försiktig gallring eller plockhuggning av ved för husbehov, får ske *efter tillstånd av länsstyrelsen.*

Skötselområde 2:1
Berörda fastigheter: Hosaby 61:1 och 19:62.
Beskrivning: Lövskog omedelbart söder om Hörviks samhälle. Trädskiktet består huvudsakligen av bok, dessutom finns asp, ek och björk. Buskskiktet, liksom enstaka grovgreniga träd, antyder att området tidigare har varit mera öppet. Bl a förekommer olvon. Fältskiktet är fläckvis helt utan vegetation, men innehåller också rikare områden med blåsippor, gulplister, St Pers nycklar m fl örter.
Mål: Strövvänlig lövskog med bevarande av naturvärden knutna till gamla och döda träd samt med rik markflora.

Skötselområde 2:2
Berörd fastighet: Hosaby 19:58.
Beskrivning: Lövskog, huvudsakligen av bok, dessutom finns asp, ek och björk. Fältskiktet består ofta av kruståtel och

är fläckvis helt utan vegetation. Området ligger nära Hörviks samhälle. Den s.k. Kärleksstigen går genom området.
Mål: Lövskog med framkomliga stigar. Äldre och döda träd skall bevaras. Området i anslutning till stigen skall dock hållas vårdat.

Skötselområde 2:3
Berörd fastighet: Hosaby 2:30.
Beskrivning: Bokskog. Fältskiktet är till stor del helt utan vegetation. Klapperstensfält finns inom området.
Mål: Bokskog, med bevarande av områdets naturskogskvalitéer. Eventuella avverkningar bör endast ske invid den väg som genomkorsar området.

Skötselområde 2:4
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30, 21:6, 7:2, 7:6, 14:3, 14:2, 22:5, 22:4, 22:2A, 10:4, 6:3, 8:2, 8:3, 8:23, 2:5, 1:4, 1:37, 1:38, 1:2, 5:2, 5:3, 18:18.
Beskrivning: Bokskog med inslag av avenbok. Fältskiktet utgörs av kruståtel och är fläckvis helt vegetationslöst.
Mål: Bokdominerad skog med naturskogskvalitéer.

Skötselområde 2:5
Berörda fastigheter: Hosaby 16:20, 16:2, 57:1 och 12:22
Beskrivning: Bokskog med inslag av bl a avenbok. Fältskiktet består av kruståtel och är fläckvis helt vegetationslöst.
Mål: Lövblandskog med naturskogskvalitéer.

3. Hällmark

Skötselområde 3
Berörda fastigheter: Hosaby 61:1, 19:62, 19:58, 2:30 och 20:3.
Beskrivning: Ca 20 ha. Hällmark nordost om Listershuvuds topp, med enstaka träd och buskar, t ex bergek, enbuskar och björnbär. Strövstigar, från Hörviken mot toppen av Listershuvud samt vandringsleden till Nogersund går genom området.
Mål: Att bevara områdets nuvarande karaktär.
Åtgärder: Inga. Vissa röjningar kan dock göras för att bibehålla vissa utsiktspunkter och för att hålla stigar framkomliga.

4. Klapperstensfält

Skötselområde 4
Berörda fastigheter: Hosaby 7:6, 14:3, 14:2, 2:30, 22:5, 22:4 och 22.2
Beskrivning: Ca 18 ha. Klapperfält och strandvallar med enstaka träd och buskar, främst avenbok, bergek och nypon.
Mål: Att av pedagogiska skäl bevara de geologiskt intressanta bildningarna synliga i lämplig omfattning.
Förstagångsåtgärd: Inga.
Underhållsåtgärd: Röjning eller gallring vid behov för att

framhäva de geologiska bildningarna.

5. Befintliga betesmarker

Skötselområde 5:1
Berörda fastigheter: Hosaby 20:3 och 2:30 (f.d. 20:23 och 3:37).
Beskrivning: Ca 10 ha. Betesmark vid toppen av Listershuvud, som restaurerats under 1993. Betesfållan sträcker sig västerut ner till den f.d. järnvägsbanken utanför reservatet. I västsluttningen finns ett bokskogsparti av orörd karaktär samt ett klapperstensfält.
Mål: Betesmark med enbuskar och enstaka andra buskage och med utsiktsplats vid bergets topp.
Bokskogen skall lämnas orörd av skogliga åtgärder.
Underhållsåtgärder: Bete med nötkreatur. Röjning vid behov.

Skötselområde 5:2
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30
Beskrivning: Ca 3 ha. F.d. åkrar som nu används som betesmark. Åkrarna är belägna över högsta kustlinjen.
Mål: Öppen betesmark med örtrik flora. Del av området kan användas för odling av t ex råg, dock utan användning av kemiska bekäpningsmedel eller handelsgödsel.
Underhållsåtgärd: Bete alternativt uppodling av del av området.

Skötselområde 5:3
Beröda fastigheter: Hosaby 21:6, 7:2 och 7:6.
Beskrivning: Ca 10 ha. Betesmark och f.d. betesmarker. Bokskogsområden förekommer inom området. Fastigheterna 7:2 och 7:6 är välbetade, men gödslade. Hosaby 21:6 är under igenväxning.
Mål: Naturbetesmark med bokdungar.
Förstagångsåtgärd: Röjning och uppsättning av stängsel, i första hand runt Hosaby 21:6. Ca 2300 meter stängsel.
Underhållsåtgärder: Bete Röjning vid behov.

Skötselområde 5:4
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30.
Beskrivning: Ca 10 ha. Betesmark bestående av öppen ljunghed samt enstaka björkar. I väster finns tätare enbusksnår och bergbranter.
Mål: Naturbetesmark med ljung, enbuskar och enstaka andra buskage.
Underhållsåtgärd: Bete. Röjning vid behov.

6. Betesmarker som skall restaureras

Skötselområde 6:1
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30 (f.d. 62:1).
Beskrivning: Ca 12 ha. Kraftigt igenvuxen betesmark med hällmarker och täta ogenomträngliga snår av slån, nypon, björnbär och enbuskar på Listershuvuds stötsida. I norra delen finns även en tämligen opåverkad, bokdominerad,

lövskog.
Mål: Betesmark med öppna betesytor, hällmarker, större sammanhängande buskage och betespåverkat skogsområde. Utsiktsplats mot havet.
Lövskogspartiet lämnas utan skogliga åtgärder.
Förstagångsåtgärd: Stängseluppsättning, ca 2300 meter. Röjning av igenvuxna partier och för att bibehålla eller skapa utsikter.
Underhållsåtgärd: Bete. Röjning vid behov.

Skötselområde 6:2
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30.
Beskrivning: Ca 5 ha. Betesmark, som lämnats att växa igen. Delvis förekommer täta ogenomträngliga snår av slån, nypon, björnbär och enbuskar. Bokskogsområde finns på mellersta delen av betesfållan.
Mål: Betesmark
Förstagångsåtgärd: Röjning och uppsättning av fårstängsel, ca 2000 meter. (Arbetet har påbörjats våren -93.)
Underhållsåtgärd: Bete. Röjning vid behov.

Skötselområde 6:3
Berörda fastigheter: Hosaby 22:4, 22:2A, 2:30, 7:6, 10:4, 6:3, 8:2, 8:3, 8:23, 2:5, 1:4, 1:37, 1:38, 1:2, 5:2 och 5:3.
Beskrivning: Ca 22 ha. Igenväxande f.d. betesmark. Enbuskar dominerar och står särskilt i den södra delen alltför tätt. I buskskiktet finns också nypon och berberis. Enstaka tallar och ekar finns. Fältskiktet domineras av fårsvingel, knägräs och lavar. Torrängsarter som kattfot och monke förekommer. Inom ommrådet finns den sällsynta fjärilen berberisfältmätare.
En pakeringsplats, rastmöbel och informationstavla finns inom området (Hosaby 2:5 och 1:4). Spår av grustäkter finns i den norra delen.
Mål: Naturbetesmark med buskage av en, nypon, berberis m fl buskar. Parkeringsplats och informationspunkt för naturreservatet.
Förstagångsårgärd: Uppsättning av fårstängsel, ca 2800 m. Röjning. Berberis och andra udda buskarter skall sparas.
Underhållsåtgärd: Bete. Röjning vid behov. Underhåll av parkeringsplats, rastmöbel och informationstavla.

Skötselområde 6:4
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30.
Beskrivning: Ca 3 ha. Igenväxande f.d. betesmark och stentäktsområde vid Getabjärs topp. Fornlämning inom området.
Mål: Betesmark.
Förstagångsåtgärd: Stängsling, ca 800 meter, och röjning.
Underhållsåtgärd: Bete.

Skötselområde 6:5
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30.
Beskrivning: Öppen borsttåtelhed med enstaka tallar i kanterna.
Mål: Öppen borsttåtelhed.
Förstagångsåtgärd: Ingen.

Underhållsåtgärd: Röjning vid behov, alternativt bete.

Skötselområde 6:6
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30, Hörby S:6, 12:3, S:5, 12:1, 13:2, 8:1, 18:2, 1:2, 1:3, 21:1, S:4, S:1, 9:1, S:2, 5:8 och S:3
Beskrivning: Ca 15 ha. Igenvuxen betesmark med björk, al och bok samt enbuskar. Litorinavallen är väl markerad i den östra delen av området.
Mål: Betesmark.
Förstagångsåtgärd: Stängsling ihop med skötselområde 7:7, ca 2700 meter, samt röjning, framför allt vid litorinavallen.
Underhållsåtgärd: Bete och röjning vid behov.

7. Övriga igenväxande betesmarker

Skötselområde 7:1
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30, 21:6, 7:2, 7:6, 14:3 och 14:2.
Beskrivning: Igenväxande f.d. betesmark med björk, ek, en och slån. Bokskogspartier.
Mål: Lövskog med utsiktsplatser från höjderna och stigarna vid Listershuvud. Alternativt betesmark.
Åtgärder: Röjning och gallring för att skapa eller bevara utsiktspunkter, alternativt uppsättning av stängsel och bete.

Skötselområde 7:2
Berörda fastigheter: Hosaby 22:4 och 22:2A.
Beskrivning: Igenväxande f.d. betesmark och stentäktsområde vid Getabjärs nordsluttning. Fornlämning inom området.
Mål: Bevara området i huvudsak öppet med vackra utsiktsplatser och stigar. Områdets geologiska och kulturhistoriska värden skall framhävas.
Förstagångsåtgärd: Ingen.
Underhållsåtgärd: Ev stängsling och bete. Röjning vid behov.

Skötselområde 7:3
Berörda fastigheter: Hosaby 7:6, 10:4, 6:3, 8:2, 8:3 och 8:23.
Beskrivning: Igenväxande f.d. betesmark och bokskogsområde vid Getabjärs topp. Planterad tall i norra delen.
Mål: Bokdominerad lövskog.
Åtgärder: Gallring.

Skötselområde 7:4
Berörda fastigheter: Hosaby 18:18.
Beskrivning: Ca 5 ha. Igenväxande f.d. betesmark med björk, ek, tall och enbuskar. Marken är mycket blockig. Fältskiktet domineras av blåbär, kruståtel och vårbrodd.
Mål: Lövskog, alternativt betesmark.
Åtgärder: Inga, alternativt uppsättning av stängsel och bete.

Skötselområde 7:5
Berörda fastigheter: Hosaby 12:22.
Beskrivning: Igenväxande f.d. betesmark med björk, slån m.fl. I fältskiktet finns ännu inslag av hävdberoende torrängsarter som mandelblom, knölsmörblomma och stenmåra.
Mål: Att låta området övergå till lövskog. Gläntor skall hållas öppna.
Åtgärder: Röjning av bryn och gläntor vid behov.

Skötselområde 7:6
Berörda fastigheter: Hosaby 2:30, Hörby S:6, 12:3, S:5, 12:1, 13:2, 8:1, 18:2, 1:2, 1:3, 21:1 och S:4
Beskrivning: Lövskog med bok och avenbok. Inslag av hassel. Strövstig på litorinavallen.
Mål: Orörd lövskog, som dock kan betas.
Förstagångsåtgärd: Uppsättning av stängsel och röjning av strövstigen.
Underhållsåtgärd: Betas ihop med skötselområde 6:6.

8. Kärr

Skötselområde 8
Berörda fastigheter: Hosaby 5:3 och 18:18.
Beskrivning: Ca 3 ha. Kärr av medelrik typ helt dominerat av ängsull och bunkestarr. Ett grävt vattenhål i södra delen.
Mål: Kärr av nuvarande karaktär.
Åtgärder: Inga.

9. Barrskog

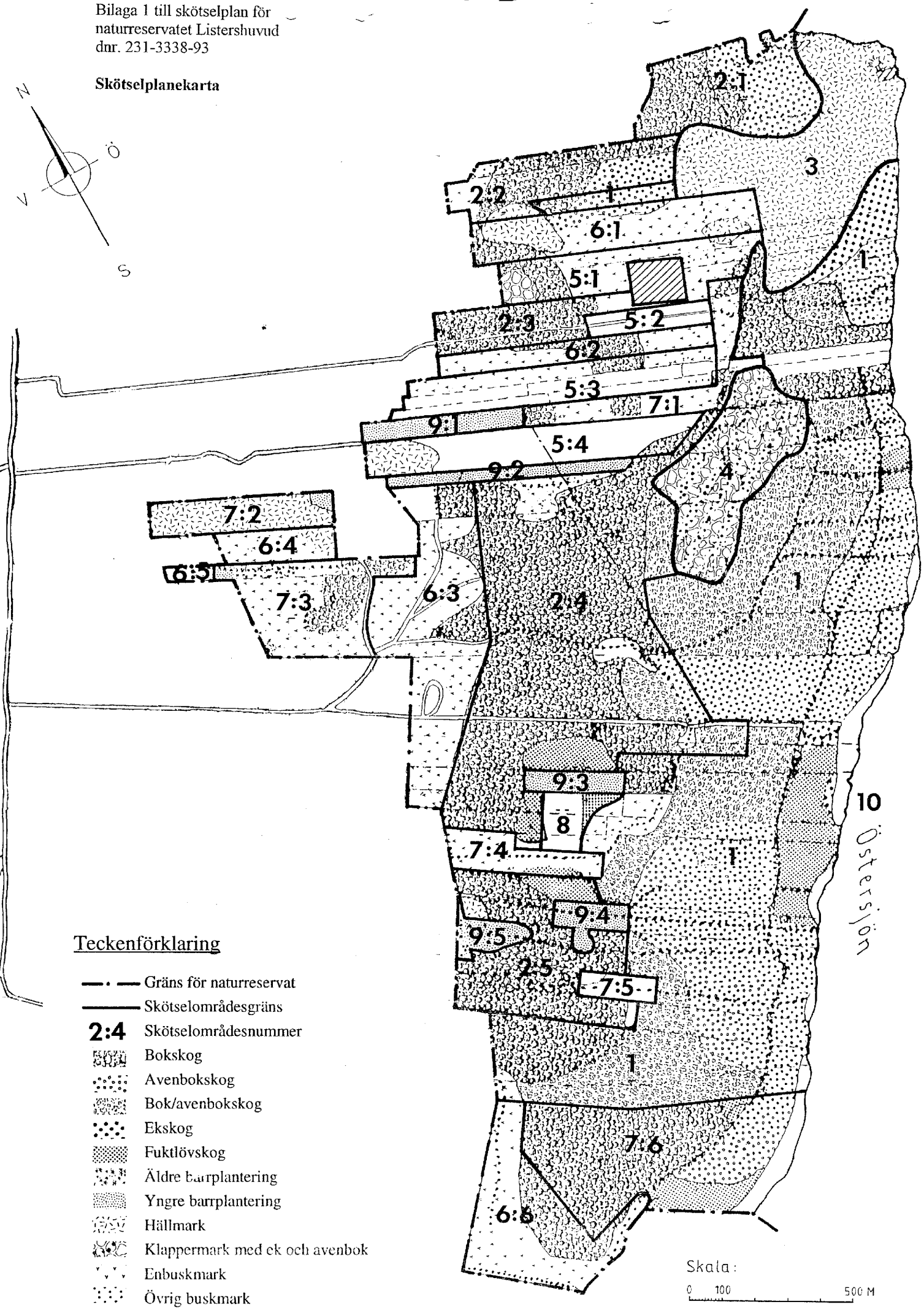
Skötselområde 9:1
Berörd fastighet: Hosaby 14:3 och 14:2.
Beskrivning: Ca 2,5 ha. Granplantering.
Mål: Lövskog eller beteshage.
Förstagångsåtgärd: Gallring av granbeståndet för att gynna befintligt löv.
Underhållsåtgärd: Fortsatt gallring och avverkning av gran. *Alla barrträd skall vara avverkade senast år 2010.*

Skötselområde 9:2
Berörd fastighet: Hosaby 22:5
Beskrivning: Ca 1 ha. Tallplantering.
Mål: Lövskog.
Förstagångsåtgärd: Gallring av tallbeståndet för att gynna befintligt löv och för att ge lövträd möjlighet till föryngring.
Underhållsåtgärd: Fortsatt gallring och avverkning av tall vid den tidpunkt då det bedöms ekonomiskt gynnsamt, *dock skall all tall vara avverkad senast år 2010.*

Skötselområde 9:3, 9:4 och 9:5
Berörda fastigheter: Hosaby 5:2, 16:2 och 57:1.
Beskrivning: Totalt ca 5 ha. Granplanteringar. I västra delen av skötselområde 9:5 finns även tall.

Bilaga 1 till skötselplan för
naturreservatet Listershuvud
dnr. 231-3338-93

Skötselplanekarta

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservat
- Skötselområdesgräns
- 2:4 Skötselområdesnummer
- Bokskog
- Avenbokskog
- Bok/avenbokskog
- Ekskog
- Fuktlövskog
- Äldre barrplantering
- Yngre barrplantering
- Hällmark
- Klappermark med ek och avenbok
- Enbuskmark
- Övrig buskmark